

2

Studenten in verzet

Ze eisen dat slimme camera's
van de campus verdwijnen

Wantrouwen is het ware probleem

13

8

5

Netflix, maar dan echt

Decaan over bestuurlijke dilemma's uit serie *The Chair*

Ontvoerde bioloog 'bespreekt' boek van Tanja Nijmeijer

De Leidse bioloog Roelant Jonker werd twintig jaar geleden ontvoerd en acht maanden lang vastgehouden door de Colombiaanse guerrillabeweging FARC. Wat vindt hij van de biografie die oud-strijder Tanja Nijmeijer schreef?

Studenten mogen toch maar één voldoende herkansen

De universiteitsraad en het college van bestuur hebben besloten dat studenten slechts één mogelijkheid per opleiding krijgen om een voldoende te herkansen.

DOOR VINCENT BONGERS

Opleidingen hebben zogeheten onderwijs- en examenregelingen (oer- en), waarin alle rechten en plichten van studenten staan. Het college van bestuur en de universiteitsraad stellen elk jaar het model-oer vast. Het komend collegejaar wordt daarin ook universiteitsbreed het herkansen van voldoende geregeld.

Dat mag een student één keer per opleiding doen, dus één keer in een bachelor en één keer in master. Het hoogst behaalde cijfer telt.

Studenten en medewerkers Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen vinden deze regeling echter problematisch. De bèta-opleidingen hebben geen restricties op het herkansen van voldoende. De faculteitsraad stuurde een brief naar de universiteitsraad met een verzoek om de mogelijkheid om vaker herkansen te behouden.

De raad wilde de faculteit tegemoet komen en had een compromis in gedachte: laat ruimte aan faculteiten om te kiezen voor een, twee of drie herkansingen. Maandag bleek tijdens de overlegvergadering dat die optie alsnog is gesneuveld.

Rassoul Coelen (studentenpartij lvs) voerde als voorzitter van de raadscommissie onderwijs en onderzoek het woord over het herkansen van voldoende. 'De universiteit heeft er al eerder voor gekozen om zaken als herkansingen te harmoniseren en deze regeling voor alle studenten gelijk te trekken.' Om daar alsnog vanaf te wijken zou allerlei technische en logistieke problemen veroorzaken, onder andere met Usis, zo bleek na overleg met ambtenaren van de universiteit. Ook zorgt het beperken van het aantal herkansingen voor het verminderen van de al veel te hoge werkdruk.

Het college benadrukte dat een student die nog een extra kans wil altijd met een verzoek naar de examencommissie kan stappen. 'Die bepaling voegen we toe aan de regeling', zei rector Hester Bijl.

Een deel van de studenten in de raad wil graag dat papers ook onder de herkansingsregeling vallen. Dat is nu niet het geval. Bij veel opleidingen, vooral masters, hebben examens de vorm van een paper. Die niet kunnen herkansen is een groot nadeel.

'Aan het papers toevoegen zitten echter allerlei haken en ogen in de uitvoering', aldus Coelen. Het zijn namelijk 'praktische oefeningen', een categorie in de oeren waaronder ook scripties en onderzoeksopdrachten vallen. Bovendien lijkt er geen juridische definitie te bestaan van wat een paper is. 'Voor komend collegejaar is het herkansen van papers daarom niet haalbaar. We zouden wel graag zien dat er onderzocht wordt of dat voor 2023-2024 mogelijk is.'

Het college van bestuur ziet dat echter totaal niet zitten. Bijl: 'Dat raad ik toch echt af. We doen dit juist om wat meer ruimte te creëren voor medewerkers, door de werkdruk te verlagen. Dan is het zeer onwenselijk als voldoende gemaakte papers kunnen worden herkanst.'

Verder is de regeling bedoeld om een keer een slechte dag goed te maken. Maar een *off day* in de tentamenzaal is iets heel anders dan een paper schrijven. Dat is een veel langer traject, en er zijn veel meer mogelijkheden om tussentijds bij te sturen. Het college zag een onderzoek dan ook niet zitten. 'Ik hoop dat we dit gesprek over een jaar niet opnieuw hoeven te voeren.'

Een deel van de studenten in de raad deed nog een poging om het college te overtuigen. 'Studenten die alleen maar papers hebben, kunnen dan niet herkansen', reageerde Coelen. 'Dan is er ongelijkheid en dat willen we juist niet.'

De docenten in de raad zaten er ook niet op te wachten om nog meer papers na te moeten kijken. Er zal dan ook geen onderzoek komen naar het toevoegen van papers aan de regeling.

BANDIRAH

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN EN MARK REID
FOTO'S TACO VAN DER EB

Bezorgde studenten en medewerkers protesteerden tegen de 371 slimme camera's die de universiteit heeft opgehangen. Die moeten verdwijnen, eisen ze. En het bestuur moet excuses aanbieden voor het gebrek aan transparantie.

'Hey lu, we're watching you too!'

Dinsdagmiddag hebben zo'n tachtig studenten en medewerkers zich voor de ingang van het Lipsius verzameld. Onder de noemer 'Unsee Us' zijn ze bij elkaar gekomen om te demonstren tegen de slimme camera's die de universiteit heeft opgehangen. Volgende week is een soortgelijke demonstratie gepland in Den Haag.

'Take them down!'

Door een megafon somt een van de betogers de eisen op: de camera's moeten worden verwijderd en de universiteit moet haar excuses aanbieden. Ook moet het bestuur plannen maken om in het vervolg transparanter te zijn.

De universiteit heeft het zekere voor het onzekere genomen. Er staan dranghekken en politieagenten. Bij de ingangen van het Lipsius en Huizingagebouw staan beveiligers te controleren op i.u.-kaarten. Het is duidelijk niet de bedoeling dat de demonstratie zich naar binnen verplaatst. Een cameraman van Omroep West die een van de 371 omstrede camera's, boven de ingang van het Lipsius, wil filmen wordt tegengehouden door een beveiligder. Het is volgens hem 'niet toegestaan om gebouwen van binnen te filmen'. Verder blijft de sfeer gemoedelijk.

'Ik was gechoqueerd toen ik las wat die camera's kunnen', zegt universitair docent Andrew Littlejohn die als eerst op het geïmproviseerde podium klimt.

'We wisten niet dat dit aan de hand was. De universiteit behandelt dit als een communicatieprobleem maar dat is het niet. Ze zien de gebouwen als een optimalisatieprobleem, maar dat is het niet. Wij zijn een universitaire gemeenschap van docenten en studenten. De universiteit heeft de ethische en morele plicht om naar die gemeenschap te luisteren. Ze moeten de camera's uitzetten!'

'Hey! Ho!' scandeert de menigte. 'The camera's have to go!'

Ook universitair docent Hilde van Meegdenburg is ontevreden met hoe de universiteit omspringt met privacy. De politicoloog is een van de initiatiefnemers van een brandbrief die inmiddels door 170 medewerkers is ondertekend en naar de decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen is gestuurd.

'De universiteit wil het niet hebben over de principiële privacykwesties rondom deze camera's. Ze bagatelliseren bewust wat dit systeem allemaal kan. Dit zijn geen camera's die kijken of er uit het fietsenschuurtje wordt gestolen. Ze kunnen zoveel meer.'

De menigte is het er mee eens en begint de slogan van camerafabrikant Xovis te scanderen: 'Way more than people counting!'

Van Meegdenburg voegt nog toe: 'Er wordt gezegd dat deze camera's alleen zijn opgehangen voor de coronacrisis, laten we zorgen dat ze niet worden geïnstitutionaliseerd.' Meerdere sprekers noemen ook het wrege contrast tussen het geld dat de universiteit heeft uitgegeven aan de camera's (ruim twee ton) en de onlangs opgeheven praatgroep CARE, voor slachtoffers van seksueel geweld. Een andere spreker hekelt het gebrekkige onderhoud: 'In het Wijnhavengebouw lekt het in de grote collegezaal, maar in plaats van dat te fixen hangt de uni dure camera's op!'

Op een gegeven moment klimt een student op een bankje. Ze roept dat ze een tijd de roosters heeft gemaakt voor de opleiding natuurkunde. 'En daar hadden we geen fucking camera's bij nodig!', verwijzend naar het beoogde doel van de camera's volgens de universiteit, namelijk zaalbezetting bijhouden.

Na afloop van de demonstratie roept een van de aanwezigen dat hij 2000 opplakoojjes heeft meegenomen die op camera's kunnen worden geplakt. Ze vinden gretig aftrek.

College: 'Onnodige ophef door onjuiste berichtgeving'

Volgens vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos is er onnodig ophef over de camera's ontstaan omdat *Mare* onjuist zou hebben bericht.

DOOR VINCENT BONGERS

Nadat er eerder in de universiteitsraad onrust over de camera's was ontstaan, besloot het college van bestuur vorige week maandag een besloten bijeenkomst te organiseren waarin de raad werd bijgepraat. *Mare* mocht daarbij niet aanwezig zijn.

Volgens Bas Knapp (studentenpartij lvs) zijn de zorgen rond privacy tijdens dat overleg weggenomen. 'De informatieve sessie heeft misverstanden uit de wereld geholpen', zei hij maandag tijdens de raadsvergadering. 'Er is veel helderheid geboden over hoe de systemen werken. Volgens mij staan alle camera's nu ingesteld op privacy-niveau drie. Dan is er amper nog sprake van privacy-schending, zelfs in het geheel niet.' Wel wil de raad in vervolg 'vroegtijdiger door het college worden meegenomen in vraagstukken waar een privacy-component aan zit' en beter 'zien hoe dat wordt afgewogen'.

De raad nam in meerderheid genoeg met de informatie van het college. Alleen Remco Breuker (personeelspartij fmv) had nog wel een paar opmerkingen. 'We moeten het er over hebben of het doel de middelen heiligt', zei hij. Volgens hem moet er een 'fundamentele discussie komen over het meten en registreren van allerhande gegevens, waar mensen zich niet prettig bij voelen. Er had ook voor een ander systeem kunnen worden gekozen.'

Over de onthulling in *Mare* zei hij: 'Dit is door ingewikkeld spuurwerk boven gekregen. Daar moeten we blij mee zijn.'

'We zijn het met u eens dat journalistiek ons kritisch blijft volgen', antwoordde vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos. 'Maar *Mare* heeft een artikel gepubliceerd dat niet klopt, en dan gaat het met name om de foto bij het stuk. Die wekt een suggestie die niet overeenkomt met de werkelijkheid.' Volgens hem leek het alsof opnames van de camera's waren afgebeeld bij het stuk.

'Sorry hoor', reageerde Breuker: 'Maar ik heb veel mensen ernaar gevraagd. Niemand denkt dat.'

Ridderbos hield echter voet bij stuk. 'Er stond nergens dat het een gefingeerde foto was. De afbeelding heeft een rol gespeeld in de beeldvorming die is ontstaan over de privacy en de inzet van de scanners. Want de werkelijkheid over hoe en wat de scanners meten staat in geen verhouding tot wat er gesuggereerd wordt in *Mare*. Daar hebben we heel veel herstelwerkzaamheden op moeten doen. Als *Mare* ons had gevraagd: "Kunt u aangeven hoe dit werkt?" hadden we die foto's kunnen laten zien en hadden ze die kunnen publiceren. Maar mij is niet bekend dat die vraag op die manier is gesteld.'

Dat redacteurs van *Mare* vanaf het begin af aan om zoveel mogelijk informatie hebben gevraagd, en maar moeizaam antwoorden op vragen kregen, is het college blijkbaar ontgaan. Aanvankelijk beweerde de universiteit zelfs dat er geen sprake was van camera's. Het zouden slechts 'persontellers' zijn.

Maandagmiddag publiceerde de universiteit een extra update op de website over de camera's. Daarbij werd ook een document gedeeld ('Uitleg beelden Classroom Scanners') dat eerder ook onder de raadsleden was verspreid en waarin *Mare* als oorzaak van de ophef wordt aangewezen. Onder de kop 'Gewekte suggestie' staat: 'Als je naar dit beeld van de *Mare* kijkt, kunnen wij ons de onrust voorstellen. Wij hebben gehoord dat men denkt dat dit beelden zijn uit een "gehackte" Classroom Scanner. Dit zijn privéopnames van een smartphone.'

Dat klopt niet. Het beeld is gemaakt door fotograaf Taco van der Eb. Dat staat ook duidelijk in het onderschrift, één millimeter onder het bewuste beeld: 'Foto Taco van der Eb/Mare'. Vanzelfsprekend is dat dus niet afkomstig van de camera's.

Maar die fotocredit ontbreekt opmerkelijk genoeg in het met de raad gedeelde document dat maandag online verscheen. Ook curieus: dinsdag was de passage over de rol van *Mare* weer uit het online-document verdwenen. En: waar eerst stond dat niemand ongeoorloofd toegang kon krijgen tot het camerasysteem, staat inmiddels: 'De universiteit heeft maatregelen getroffen om de kans hierop zo klein mogelijk te maken.'

Aanvullende eisen: extra onderzoek en een penetratietest

De raad heeft volgens voorzitter Charlotte de Roon wel eisen gesteld over het gebruik van de camera's en de verwerking van data. 'Die kwamen gisteren niet aan bod', zegt ze een dag na de vergadering. De raad is volgens haar nog bezig met een brief aan het college over de kwestie. Zo moeten de scanners altijd op privacy-niveau 3 staan. Er komt ook een onderzoek van de functionaris gegevensbescherming van de universiteit, die kijkt of het systeem voldoet aan de eisen van de AVG. Ook komt er een zogeheten penetratietest om te kijken of de scanners veilig zijn. 'Dat vindt de raad heel belangrijk.'

'Take! Them! Down!'

#Let'sTalkAboutYES

Studenten en medewerkers gingen woensdag in het rood gekleed om aandacht te vragen voor seksueel geweld en wederzijdse instemming. Op een aantal faculteiten stonden medewerkers van de Leidse tak van Amnesty International om uitleg te geven over de campagne #Let'sTalkAboutYES en in gesprek te gaan met voorbijgangers onder de noemer #breakthesilence. 'We vragen alle hogescholen en universiteiten om een manifest te ondertekenen dat we hebben opgesteld op basis van onderzoek naar seksueel geweld', vertelt mede-initiatiefnemer Isabella van Diepen (19, international relations and organisations). 'Daar staat

onder meer in dat de universiteit moet helpen met het opbouwen van een community en moet werken aan duidelijkere communicatie. 65 procent van de studenten weet bijvoorbeeld niet waar ze naartoe moeten als ze zoiets overkomt. Ook vinden we het belangrijk dat er in het universitair beleid duidelijk staat dat de universiteit seksueel geweld afkeurt, en personeel zou moeten worden getraind om met getraumatiseerde mensen om te gaan.' De studenten zijn er al over in gesprek met de rector en de wellbeing officer. Of de universiteit het manifest gaat ondertekenen, is nog niet zeker. 'Maar dat hopen we natuurlijk wel.' Foto Taco van der Eb

Een explosie van medische wetenschap

Mieke van Baarsel schreef een boek over de geschiedenis van de Leidse geneeskundefaculteit en het academisch ziekenhuis. 'Het moest geen opsomming van mannelijke hoogleraren worden.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Vorige maand legden medewerkers van het Leids Universitair Medisch Centrum 24 uur het werk neer, om te strijden voor betere arbeidsvoorwaarden. Een heftig signaal, gezien de volle ziekenzalen en het tekort aan IC-bedden. Een staking van een etmaal voert de druk al aardig op. Hoe anders was dat in de negentiende eeuw. Toen was het zo droevig gesteld met de geneeskundefaculteit, dat het erop leek dat de deuren in 1848 vanaf de paasvakantie tot de zomer zouden slui-

ten. En dat terwijl het ziekenhuis altijd in de zomervakantie de deuren sloot. Ook toen was er een pandemie: de cholera. 'Omdat het een opleiding was, vond de overheid dat de deuren in de zomer gesloten moesten worden, want dan waren er toch geen studenten', vertelt Mieke van Baarsel. Ze schreef *Geleerde Zorgen*, een boek met daarin de geschiedenis van de medische faculteit en het academisch ziekenhuis. 'Veel artsen vertikten het, ze wilden

mensen niet voor de deur laten staan. Bovendien hadden ze steeds behoefte aan patiënten om aan studenten te laten zien, desnoods in de vakantie. Vooral de hoogleraar verloskunde had er eigenlijk altijd te weinig. 'Dat principe, dat het ziekenhuis in de eerste plaats een opleidingsziekenhuis was, duurde tot in de jaren zestig van de vorige eeuw. Dat men het zo lang heeft volgehouden, verbaast me.' Het verraste haar ook hoe kort geleden sommige ontwikkelingen kwamen. 'Ze kwamen er in 1840 pas achter dat de eisprong met de menstruatie te maken heeft. Bloedzuigers en aderlatingen werden ook lang gebruikt. Er is veel onderzoek nodig om zoiets te weerleggen, dat lukte niet zo snel.' Tegelijkertijd zijn andere zorgen constant: het gesteggel met de overheid over geld, problemen met bouwprojecten, concurrentie met andere universiteiten en gemengde reacties op nieuwe technologie. 'Het is grappig hoe dingen steeds hetzelfde lopen. Eigenlijk waren de jaren zestig de enige periode dat er *niet* werd bezuinigd. Daarvoor lag de nadruk altijd op wat het kost.' Niet dat er nooit geld bijkwam, verduidelijkt ze. Maar door alle technologische ontwikkelingen is zorg erg duur, dus ziekenhuisbestuurders schipperen al eeuwenlang tussen de behoefte om uitvindingen te doen en veel mensen te genezen, en een overheid die daar niet altijd geld voor heeft. 'De medische wetenschap kan gewoon veel meer, dus we kunnen steeds meer mensen helpen. Waar tijdens de Spaanse griep mensen soms niet geholpen werden of konden worden, kunnen en willen we mensen nu wel aan de beademing leggen en een IC-bed geven.'

Van Baarsel werkte zeventien jaar als redacteur bij het LUMC. In die jaren had ze veel geleerd over het ziekenhuis, en ze speelde al langer met het idee om een overkoepelende geschiedenis te schrijven en dan vanaf de negentiende eeuw. Over de periode daarvoor - van 1575 tot 1800 - is al ontzettend veel geschreven, zegt ze. 'Dat overzicht heeft universiteitshistoricus Willem Otterspeer al geleverd, en over Boerhaave zijn al talloze boeken. De tijd era is een heel ander soort

geschiedenis: toen is de medische wetenschap geëxplodeerd. Er kwamen er veel technologische ontwikkelingen, en in de laatste 150 jaar ontstonden de specialismen.'

Over die specialismen bestaan wel boeken, zegt ze. 'Maar dat zijn allemaal losse geschiedensissen, vaak van hoogleraren die na hun pensioen over hun vakgebied schreven. Daar heb ik de Leidse dingen uit kunnen halen, en dat gaf ook een goed beeld van hoe zij de positie van de Leiden zagen ten opzichte van andere geneeskundefaculteiten.' Vervolgens dook ze de archieven in. 'Ik heb honderd jaar aan notulen doorgewerkt. Na de Tweede Wereldoorlog werd het teveel, toen moest ik keuzes maken. Ik heb gekeken waarin Leiden vooraanstaand was. Dat waren vooral individuen en hun ambities die daarvoor moesten strijden. Dat viel niet altijd mee, omdat het geld van het Rijk moest komen.'

De medische wereld was lang een mannenbolwerk, zegt Van Baarsel, die in het boek wel veel aandacht schenkt aan verpleegkundigen en de eerste vrouwelijke geneeskundestudenten in de negentiende eeuw. Ook Aletta Jacobs, de eerste vrouwelijke arts, komt even voorbij. Ze verliet Groningen, op aanraden van Leidse hoogleraar Samuel Siegmund Rosenstein, die haar in eerste instantie in Groningen had toegelaten toen hij daar nog rector was. Ze wilde in Leiden verder studeren, maar twee van Rosensteins collega's zagen dit niet zitten. Toen ging ze naar Amsterdam.

'Ik vond niet dat het een opsomming van de bekende mannelijke hoogleraren moest worden, maar de eerste Leidse vrouwelijke hoogleraar, Sofia Antoniadis, kwam pas in 1929, en op de medische faculteit nog later. Daar kwamen de eerste vrouwelijke lectoren pas in de jaren zestig. 'De eerste vrouwelijke hoogleraar was Antonie Luyendijk-Elshout, in 1977. In 1979 werden alle lectoren automatisch hoogleraar, dus toen kwamen er een paar bij. 'Er is veel veranderd sindsdien, en zeker tweederde van de geneeskundestudenten is vrouw. Maar we zijn er nog niet.'

De academie is soms net Netflix

In de Netflix-serie *The Chair* krijgt universiteitsbestuurder Ji-Yoon Kim te maken met allerlei bestuurlijke dilemma's. 'Heel herkenbaar', vindt decaan én kijker Erwin Muller. We legden hem enkele hete hangijzers uit de serie voor. 'Ik zou nooit een oude prof naar de kelder verhuizen.'

DOOR SUSAN WICHGERS

De Netflix-serie *The Chair* is weliswaar vooral een comedy-serie over nieuwbakken *chair* Ji-Yoon Kim, maar er komen genoeg serieuze zaken aan bod: Ji-Yoon (gespeeld door Sandra Oh) krijgt onder meer te maken met bezuinigingen, wke studenten en verschillende meningen onder medewerkers, om steeds te ontdekken dat ze onmogelijk iedereen tevreden kan houden.

Een klein inkijkje in het leven van een universiteitsbestuurder, dus. 'Bij vlaggen heel herkenbaar', zei decaan Erwin Muller van de Faculty of Governance and Global Affairs en bestuurder van de campus Den Haag voor aanvang van een faculteitsraadsvergadering. 'Het is natuurlijk uitvergroet en overdreven, maar het toont wel de bestuurlijke dilemma's waar je mee te maken krijgt.' We legden hem uit elke van de zes afleveringen een heet hangijzer voor.

1. Brilliant mistake

In de eerste aflevering wordt Ji-Yoon Kim als eerste vrouw van kleur de voorzitter van het noodlijdende departement Engels van Pembroke University. Er is wat consternatie

onder de oudere professoren, want het gerucht gaat dat iedereen boven de 55 jaar zal worden ontslagen: studenten komen toch niet meer op hun colleges af. Een professor van de oude garde wordt alvast verplaatst naar een afstands kantoor in de kelder van het gebouw.

Hoe gaat u als bestuurder om met de conflicterende belangen tussen medewerkers?

'Dat is ons dagelijks werk. Praten, praten, praten. Dat is het gouden woord. Je ziet natuurlijk dat docenten die heel lang ervaring hebben soms wat minder snel innoveren dan jonge docenten. Maar iemand zomaar naar de kelder verhuizen, dat zou ik nooit in mijn hoofd halen. 'Het blijft altijd zoeken naar hoe je een onderwijs- en onderzoeksprogramma *up to date* houdt. Zijn de docenten nog *in touch* met de studenten? Weten ze wat er leeft? Als je boven de 55 bent, heb je daar toch een ander beeld van dan een 35- of 25-jarige collega. 'Wij kijken per vak wie nodig is. Voor kennisoverdracht kan je heel goed een ervaren iemand neerzetten. Een vaardigheidsvak vergt weer een ander soort docent.' >

En als het gaat om diversiteit en inclusiviteit in het onderwijs, het zogenaamde 'decolonizing the curriculum'?

'Ook daar geldt weer: praat erover. Wat is dat, *decolonizing*? Waarom willen jullie het en waar gaat het dan om? Is het voor ieder vakgebied ook te doen, en hebben we docenten die dat kunnen? Het is een interessant, maar ook moeilijk vraagstuk. Soms voelen mensen zich aangevallen, alsof ze zelf de kolonisatoren zijn. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Wel wordt langzamerhand iedereen zich ervan bewust dat je met een bepaald perspectief kijkt naar de wereld, terwijl er meerdere perspectieven zijn.'

2. The Faculty Party

Bill, een van de docenten en vriend van Ji-Yoon, komt onder vuur te liggen als hij op ironische wijze een Hitlergroet brengt tijdens college. Een filmpje wordt online verspreid, en gaat zonder context een eigen leven leiden. Er ontstaat een mediastorm.

Bij FGGA zijn er ook een aantal van dit soort voorvallen geweest: eerstejaars brachten een Hitlergroet op een groepsfoto, op een whiteboard stond de leus 'Van vreemde smetten vrij', in appgroepen deden studenten extreemrechtse uitingen. Wat doet u daarmee als bestuurder?

'Tja, hoe doe je dat... Victor (*Koppelmans, hoofd communicatie, red.*) houdt constant in de gaten wat er op social media over FGGA gezegd wordt. Als er iets is, hebben we er meestal contact over of we er iets mee moeten. Dat vind ik een van de ingewikkeldste dingen. Het kan heel hectisch zijn. Er verschijnt iets online, in een appgroep, op Twitter, en dat wordt als waarheid geponeerd.

'Dat moeten we eerst onderzoeken, denk ik dan, maar daarin loop je snel achter. Mensen bij elkaar krijgen kost al snel een dag, en de snelheid van social media is zo groot. Het is dan vooral zaak iedereen snel te laten weten wat je gaat doen en wanneer je wel kunt communiceren, ook al weet je zelf als bestuurder nog niet wat er aan de hand is. Heel vaak, en dat is het vervelende, zingt er iets rond waarvan wij ook niet precies kunnen achterhalen wat het is.

'Toch is het belangrijk om zo snel mogelijk te handelen, want zulke situaties kunnen mensen heel erg schaden. Als medewerkers of studenten op enige manier gecancelled worden, dan kan dat effecten hebben op de lange termijn. Nu waaien de meeste Twitterstormen snel over. Morgen is er weer iets nieuws. Maar toch: sommige dingen hebben lang effect.'

Welke zaak?

'Die appgroepen die je net noemde bijvoorbeeld, die blijven hangen in de beeldvorming. Als je iets zegt, staat het al snel *all over internet*, met een beetje pech met een filmpje erbij, geknipt en alles. Dat maakt het lastig.'

Kan een bestuurder het dan eigenlijk wel goed doen?

'Meestal kun je de meeste mensen wel tevreden krijgen. Maar iedereen blij, dat is helaas een illusie.'

3. The Town Hall

Een oude prof moet meekijken bij een college van de jonge docent Yaz om inspiratie op te doen voor zijn eigen stijl van lesgeven. Ondertussen breekt er protest uit tegen Bill, de docent van de Hitlergroet, met leuzen als 'No Nazis at Pembroke'.

Studenten worden activistischer en protesteren sneller. Wat merkt u daarvan?

'Petities en protesten zijn veel populairder zijn dan twee, drie jaar geleden. Ik heb het er ook over met collega's: waarom is dat? Misschien is het de tijdgeest, heeft de toenemende polarisatie er iets mee te maken, of zijn de wegen naar vertegenwoordigende organen ontoereikend? We weten het niet precies. 'Als studenten een bepaald thema belangrijk vinden, moet je met ze in gesprek. Maar als het dreigementen worden, "als dit, dan dat", dan helpt dat gemiddeld genomen niet. Op een gegeven moment moet er toch een beslissing komen: je krijgt wel of geen geld, of iets anders. Dat moet je goed onderbouwen en uitleggen, maar je moet er wel aan vasthouden.'

In het geval van die appgroepen, is het bestuur verantwoordelijk voor wat studenten daarin doen? Eigenlijk staan ze los van de universiteit.

'Dat is heel ingewikkeld. Formeel hebben we daar inderdaad niks mee te maken. Maar ja, het straalt wel op ons af, zoals dat heet. Daar wil je dan toch iets aan doen.'

Ook weer praten?

'Veel meer heb je ook niet. Als iets zich voordoet bij een studentenvereniging, kun je ze een beetje uitsluiten van universitaire feestjes en geen subsidie meer geven, maar daar stopt het wel. Je moet het hebben van praten, nog een keer praten en anderen laten praten. 'Straffen gaat niet, zo is de verhouding tussen ons en studenten niet. Ze zijn niet bij ons in dienst en je kan ze moeilijk in de hoek zetten. Je hebt niet zoveel formele mogelijkheden of bevoegdheden als universiteit, en die hoeven we ook helemaal niet hoor.'

4. Don't Kill Bill

Studenten en Ji-Yoon willen dat Yaz een vaste aanstelling krijgt. Daarvoor is er een aanbeveling nodig van een oudere professor, maar die wil niet voor haar in de bres springen. Uiteindelijk neemt Ji-Yoon onder druk iemand anders aan voor de positie.

Wat hebben studenten te zeggen over onderwijs?

'Natuurlijk houd je in bepaalde mate rekening met hun wensen. En die veranderen. Tien jaar geleden kregen duurzaamheid of inclusiviteit veel minder aandacht. Maar nu nog een college geven over de grote stad bijvoorbeeld, zonder die onderwerpen, dat kan eigenlijk niet meer.'

In de serie komen er steeds minder studenten naar college. Bij Rechten werd daar ook over geklaagd. Geldt dat ook voor FGGA?

'Dat is wel een discussie. Wat is de meerwaarde van die grote colleges, wat wil je daarmee? Als corona ons iets geleerd heeft, is dat er meer mogelijkheden zijn. Van grote hoorcolleges kan ik me goed voorstellen dat een deel dat online thuis volgt of later kijkt. Maar studeren is meer dan kennis verwerven. Het is ook samenwerken, elkaar ontmoeten. Dat doe je niet van achter je scherm.'

'Je krijgt onvermijdelijk te maken met tegenwind'

5. The Last Bus in Town

De jonge docente Yaz overweegt naar Yale over te stappen, want daar kan ze een vaste en beter betaalde aanstelling krijgen. Bill bereidt zich ondertussen voor op zijn proces aangaande de Hitlergroet.

Hoe ver gaat u om medewerkers te beschermen als de publieke opinie zich tegen hen keert?

'Als er naar ons oordeel weinig of niks aan de hand is, zullen we ons niet snel door de publieke opinie laten beïnvloeden bij de formele aanstelling van mensen. Je moet er zo zuiver mogelijk mee omgaan. Dat is niet altijd makkelijk, want het levert minder weerstand op om mee te bewegen met wat er buiten wordt geroepen.'

Maar er zijn ook situaties waarin niet is te achterhalen wat er gebeurd is, of waarin mensen van mening verschillen over wat wel of niet door de beugel kan.

'We hebben wel veel methoden om dat onderzoeken en te beoordelen: vertrouwenspersonen, instellen van een commissie, intern of extern, de hele rataplan. Dat is in de afgelopen jaren echt verbeterd, het is terecht veel intensiever geworden. 'We zijn transparanter geworden. Wat wij elke maand in de faculteitsraad bespreken, daar bespreken mijn verre voorgangers twintig of dertig jaar geleden nog geen kwart van. Dat is echt veranderd, en dat is ook prima.'

6. The Chair

Ji-Yoon treedt af als voorzitter: ze keert terug naar het onderwijs, waarbij ze zich meer op haar gemak voelt. Een andere vrouwelijke professor neemt het stokje van haar over.

Mist u het doceren?

'Zeker. Ik heb dertig jaar colleges gegeven en vond het buitengewoon leuk. Maar het leuke aan besturen is dat je meer kunt realiseren dan als docent. En na dertig jaar college geven is er vast ook een nieuwe generatie die dat veel beter kan dan ik.'

Begreep u de keuze van Ji-Yoon om een stap terug te doen?

'Nou, de dilemma's in de serie waren natuurlijk wel heel erg. En als je er zo ongelukkig van wordt, moet je heel snel iets anders gaan doen. Maar ik vond het wel een makkelijke oplossing. Als bestuurder, ook aan de universiteit, krijg je onvermijdelijk te maken met tegenwind. Soms zijn mensen het nou eenmaal niet met je eens. Toch moet je dan volhouden en kijken waar je uitkomt.' <

Waarom ik Tanja's boek niet wil recenseren

Tanja Nijmeijer schreef een boek over haar leven als guerrillastrijder bij de FARC. *Mare* vroeg Roelant Jonker, die als Leidse biologiestudent door die Colombiaanse guerrillabeweging werd ontvoerd, of hij het wilde bespreken. 'Ze moet zich verantwoord in een rechtszaal, niet in een boek.'

DOOR ROELANT JONKER
FOTO CATALINA MARTIN-CHICO/ANP

San Jose de Guaviare, 2016. In een van de Colombiaanse revalidatiekampen die na het vredesakkoord zijn opgezet om voormalige guerrillastrijders van de FARC te helpen bij de overgang van de jungle naar het burgerleven geeft Olga (die haar naam de *guerre* heeft veranderd in Angelina) haar baby borstvoeding.

Tanja Nijmeijer is weer in het nieuws. Blijkbaar heeft de ex-guerrillastrijder van de Colombiaanse guerrillabeweging FARC een boek geschreven. Via satellietverbinding mocht ze aanschuiven bij *Jinek*. Laatste keer dat ik Eva Jinek sprak, presenteerde ze nog het *4-uur-journaal*. Wie ben ik? Roelant Jonker, aangenaam. Ik ben bioloog en werd in 2001 slachtoffer van dezelfde FARC waarbij Tanja zich vrijwillig aansloot. Bijna acht maanden ben ik vastgehouden door deze terroristen. Of waren het gewone boerenjongens en -meisjes die vochten voor een ideaal: tegen armoede, tegen het kapitalisme en voor de communistische heilstaat? Misschien had ik zoals Tanja in Groningen gestudeerd moeten hebben om dat te kunnen zien.

In de kampementen waar ik vastzat, dacht niemand erover na. Het was een kinderkamp, zoals ik dat kende uit mijn jeugd in Leusden. Natuurlijk waren de deelnemers hier meer militaristisch opgedirkt dan de gemiddelde padvinder, maar het principe was hetzelfde. Grote tent in het midden met gaarkeuken, ganzenbord en mens-erger-je-niet, daaromheen slaaptenten voor de verschillende kliekjes kinderen. Inderdaad, kinderen. Ik was destijds 28 en een van de oudsten in het kamp. Alleen Oscar Tulio Lizcano, een mede ontvoerd Colombiaans congreslid, was ouder. De jongens en meisjes die ons bewaakten hadden vaak nog geen secundaire geslachtskenmerken, zoals wij biologen dat noemen. Het waren jongetjes die nog met autootjes hadden kunnen spelen. Ze waren letterlijk verliefd op hun wapens. Eentje zag ik tijdens zijn wacht urenlang zijn pistool poetsen. Als hij zeker wist dat niemand keek, gaf hij dat schietstijzer snel een zoen. Laat ik hem maar geen reden geven om te schieten, dacht ik dan.

De meisjes hielden een soort poëziealbum bij, wat ik alleen kende uit de eerste klas van de lagere school. Ze vroegen jongens die ze leuk vonden iets te schrijven of te tekenen in die school-schrijftjes. Ik kan me ene Sonja herinneren die er echt op stond dat ik dat ook deed. Ik heb een afschuwelijk handschrift, mijn Spaans is belabberd en mijn dichtkunst blijft het best onbesproken. Maar in het Engels wenste ik haar een mooi leven waarin al haar dromen mochten uitkomen.

Ook Alejandra vroeg mij iets in haar schrijftje te schrijven. Ze was de zuster van het gezelschap en behandelde mij voor tropische zweren en horzellarven die regelmatig in mijn huid kropen. Ze had op haar dij een enorm litteken van een kogelwond. Ik had haar daar eens op aangesproken en gevraagd wat ze wilde doen na de oorlog, als al deze ellende voorbij was. Er waren in die tijd hoopvolle vredesbesprekingen met de regering. Ze antwoordde dat ze vechten juist leuk vond. Maar misschien wilde ze later wel net als ik bioloog worden om te helpen dieren te beschermen. Als ze daarmee ernst wilde maken, moest ze maar contact met me opnemen, zei ik, terwijl ik mijn e-mailadres in haar poëziealbum schreef. Dat deed ik in de hoop later via haar te kunnen achterhalen wie mij al die tijd had vastgehouden en waar precies. Het was namelijk kilometers verwijderd van de plek waar ik gevangen was genomen.

In mijn herinnering was ze een soort Tanja. Mooi, capabel en fanatiek. Mooie meisjes hadden het zwaar bij de FARC. De kinderkampen hadden altijd een commandant, tussen de 20 en 30, die werd vergezeld door een veel jonger en knap tienermeisje – veelal tijdens patrouilles opgepikt uit een boerderij of indianendorp. Deze meiden hadden het relatief goed. Ze kregen het lekkerste te eten, mochten soms shoppen in een dorp en hoefden nooit op wacht te staan. Maar zodra de relatie strandde, veranderde hun status snel. Van koningin van het kamp werden ze dan verschoppeling. Terug naar huis konden ze niet, want de FARC is nu eenmaal voor het leven. Je krijgt er een nieuwe naam en identiteit. Je strijdmakkers zijn voortaan je familie. Daar zit je dan, zonder steun en kwetsbaar voor allerlei geweld. De FARC trok lang niet alleen bevlogen vrijheidsstrijders. Er zaten ook nare psychopaten tussen die kicken op macht. Types die je welkom heetten in hun kamp door uitgebreid uit te leggen hoe ze iemand keel doorsneden en hoe belangrijk het daarbij was de goede slagaders te raken. Voor het slapen gaan kwamen ze je persoonlijk aan de ketting leggen alsof je hun hond was.

Alejandra was geen commandant-meisje. Maar mijn e-mailadres bracht haar in de problemen. Ze werd ervan beschuldigd mijn lover te zijn en om die reden bedreigd met de dood. Snel verdween ze uit het kamp. Haar echte vriendje, Familia, was in plaats van 's nachts bij Oscar en mij de wacht te houden stiekem naar het andere kamp gelopen waar Alejandra werd vastgehouden.

Op dit soort deserties stond de doodstraf en de spanning in het kamp liep hoog op toen een van de commandanten het nieuws kwam vertellen. Die "keel-doorsnijdt-beweging" kwam een aantal keer voorbij. Dergelijke executies waren blijkbaar normaal. Het viel gelukkig mee. De verloren zoon verscheen snel weer in het kamp en ook Alejandra werd gespaard. Maar ik zag haar nooit meer terug.

Jinek heb ik dus ook al wat jaartjes niet gezien, al werd ik wel voor andere actualiteitenprogramma's uitgenodigd zodra er iets aan de hand was met Colombia of ontvoeringen. Zo ook toen Derk Bolt en Eugenio Follender van het tv-programma *Spoorloos* werden gegijzeld door de ELN, een zusterorganisatie van de FARC. Toen ik 's nachts thuiskwam van een optreden bij *RTL Late Night* en mijn Facebook checkte, bleek dat ik een vriendschapsverzoek had gekregen van een dame in Florida: Alejandra.

Ze verafschuwde de FARC inmiddels, schreef ze, en alle rebellen. Ze spiegelde me een verhaal voor dat ze misbruikt was en te jong en naïef was geweest. Ze verontschuldigde zich, zei dat ze altijd met me te doen had gehad, maar stelde ook dat ze enkel orders uitvoerde.

Nadat ik was vrijgekomen, was ze in verwachting van een dochter. Ze vertelde niks over een liefhebbende vader waardoor ik vermoedde dat bij de verwekking geweld een rol speelde. Veertig dagen na de geboorte werd de baby haar afgenomen. Ze vluchtte weg bij de FARC, en was haar leven niet meer zeker. Al elf jaar vocht ze om haar kind weer te kunnen zien.

Uitgerend op de dag dat ze met mij contact had gezocht, was het visum voor haar dochter rondgekomen. Eindelijk zou ze herenigd worden met haar kind.

Ze vroeg, eiste bijna, mijn vergiffenis. Haar lijden was namelijk veel groter geweest dan dat van mij. Maar tegelijkertijd herinnerde ik me haar vechtlust. Bovendien was overkomen en schoot me de "ik volgde alleen maar orders op"-smoes bij mij in het verkeerde keelgat. Het liep al tegen vieren. Ik moest gaan slapen.

De volgende ochtend las ik haar bericht dat ze besloten had het contact met mij te verbreken. Ze had ergens gelezen dat ik toch nog erg boos was op de FARC en ze wilde dat ik haar begreep en vergaf. Omdat ze me had geblokkeerd kon ik niet meer reageren. Ik kan haar vergeven, maar ik had graag nog verder met haar gesproken. Terug naar Tanja Nijmeijer.

Mare vroeg me of ik haar boek wilde recenseren om mijn eigen ervaringen er tegenover te zetten. De hoofdredacteur kwam het zelfs langs

brengen. Het ligt nog ingepakt op het dressoir. Ik wil Tanja geen podium geven. In plaats van in een boek moet ze zich verantwoorden in een rechtszaal.

Ze was direct betrokken bij gijzelingen en aanslagen. Ze legitimeert nog immer haar deelname aan een organisatie die allang haar legitimiteit als vrijheidsbeweging had verloren toen zij zich aansloot, en is verantwoordelijk voor afschuwelijke moorden en andere misdaden tegen de menselijkheid. Ze krijgt een heldenrol toegedicht, maar verult mij alleen met schaamte ten opzichte van mijn Colombiaanse vrienden (en eigenlijk de gehele bevolking).

Toen ik in Colombia verbleef, was de FARC medeverantwoordelijk voor twee miljoen binnenlandse ontheemden. Overal in Zuid-Amerika kwam ik armoede tegen, maar Biafra-buiken zag ik alleen bij de kinderen in die gebieden waar de FARC het voor het zeggen had.

Vijf jaar geleden was ik toevallig in Bogota toen het vredesakkoord werd getekend. Ik moest janken toen een journalist vroeg wat ik voelde. Ik kon vrij rondlopen en zonder angst het land aan mijn vrienden laten zien, oude maten bezoeken en parkieten bekijken. Ik ontmoette mensen die jarenlang door de FARC van hun dierbaren waren gescheiden. Hun moed om te vergeven stemde mij hoopvol.

Vriend en vogelkenner Diego Calderon werd ook ontvoerd door de FARC en overleefde het ternaauwernood. Nu gaat hij met voormalig bewaarders het bos in om ze te leren vogelen en samen te genieten van de schoonheid van de natuur. De vrede in Colombia is fragiel. Maar met deze echte helden van Colombia moet de toekomst wel beter worden en hoeven we niet te geloven dat geweld ooit een oplossing was.

De edelmannen van het jachtgezelschap weten niet wat ze zien: verderop in het bos schiet een tienermeisje met een kruisboog het ene na het andere hert dood vanaf haar paard. Dan stijgt de jonge vrouw af om met de hand een verwond volwassen mannetjeshert naar de grond te werken. 'Als zestienjarige neemt ze een hele jachtpartij over', vertelt Nadine Akkerman. 'Als ze al acht maanden zwanger is, doorboort ze vanaf haar paard een wild zwijn met een speer. Als een echte amazone.'

De universitaire hoofddocent Engelse letterkunde schreef een boek over de Engelse prinses Elizabeth Stuart (1596-1662), die onder andere koningin van Bohemen was en decennia in Den Haag woonde. 'Vrouwen in de geschiedenis worden nog steeds onderschat', zegt Akkerman. 'Er wordt te weinig over ze geschreven. Dat geldt zeker ook voor Elizabeth.'

Elizabeth is volgens haar een echte *warrior queen*. 'Ze is altijd voor oorlog en tegen het compromis. Als klein meisje wordt ze al vergeleken met de grote Engelse koningin Elizabeth I, ook wel bekend als *the virgin queen*. Die vorstin is haar peetante en werd vaak geassocieerd met Diana, de Romeinse godin van de maan en van de jacht. Voor Elizabeth I had dat dan vooral betrekking op de maagdelijkheid van deze godin, maar dat ging niet op voor Elizabeth Stuart, want zij kreeg maar liefst dertien kinderen.'

Elizabeth Stuart leeft in een tijd dat Europa in brand staat. De meeste landen zijn betrokken bij bloederige godsdiensttwisten en oorlogen, waarin de strijd tussen het protestantisme en het katholicisme centraal staat. Elizabeth is de dochter van Jacobus VI/I, een Schotse koning die in 1603 ook de Engelse troon van haar peetante erfde. Ze trouwt met Frederik V, keurvorst van de Palts (aantal gebieden in het huidige Duitsland). Later wordt hij ook koning van Bohemen, zij koningin, met als hoofdstad Praag.

Het huwelijk in Londen is een spektakel dat drie dagen duurt. 'Het moet iets ongelooflijks zijn geweest. Ze bouwden een compleet houten kasteel op de rivier De Teems, daar reden dan paarden op. Uiteindelijk werd het kasteel laag voor laag met vuurwerk in brand gestoken.'

Op weg richting de Palts gaat de reis via de Republiek der Nederlanden. 'Ze worden gefêteerd in de Republiek, echt gezien als een protestants *power couple*, al zijn ze allebei pas zestien jaar. Ze zijn echt de hoop van de protestanten. Die druk moet echt hoog zijn geweest.'

Frederik ontvangt in 1619 na onderhandelingen de kroon van Bohemen van protestantse rebellen. 'Die hebben de koning afgezet en kiezen Frederik V als opvolger. Dat ontwikkelt zich tot een heel groot conflict.'

Want keizer Ferdinand I van het heilige roomske rijk wil zijn Boheemse kroon terug en stuurt een leger naar Praag. Frederik en Elizabeth verliezen de oorlog, worden vogelvrij verklaard en slaan op de vlucht. 'Dit is eigenlijk het echte begin van de Dertigjarige Oorlog.' Dit conflict vermenigt zich met Nederland, dat nog de Tachtigjarige Oorlog met de Spanjaarden uitvecht. De twee vinden onderdak in de Republiek bij Frederiks neef prins Maurits van Oranje.

'De Staten Generaal denken dat het verblijf in Den Haag tijdelijk is, want het huis wordt maar voor drie dagen voor ze gehuurd. Ik denk dat het een grote schok was toen bleek dat ze veel langer zouden blijven. Het werd een heel grote hofhouding. Lang niet alle Nederlanders waren daar blij mee. Burgers verzetten zich tegen die pracht en praal omdat ze het verspilling vonden.'

Hun aanwezigheid heeft ook onverwachte gevolgen. 'Oesters waren in die tijd voedsel voor de armen. Elizabeth vindt ze zo lekker en bestelt er zo

veel dat ze de prijs opdrijft. Daar is een heel gedoe over. Er is ook ophef over haar kledij, omdat haar decolleté te diep zou zijn. Maar over het algemeen was ze erg geliefd: ze wordt de hartenkoningin genoemd. Ze moet erg charismatisch zijn geweest. Ook op momenten dat ze niet zoveel te bieden had, had ze heel veel volgers.'

Als Elizabeth besluit om in Den Haag te blijven wordt ze het boegbeeld van de Engelse en Schotse regimenten die in de Republiek zijn gelegerd en om te vechten tegen de katholieken. Die duizenden soldaten maken deel uit van het Nederlandse leger. 'Haar vader kan met de prins van Oranje onderhandelen om een gedeelte van die Engelsen en Schotten in te zetten in de Palts, om voor Elizabeth te vechten.'

Er is ook een sterke link met Leiden. 'Elizabeth was gek op haar broer Hendrik. Ze wilde graag met hem onder één dak wonen. Van haar vader mocht dat niet, vanwege het risico bij een aanslag beide kinderen te verliezen. Elizabeth kiest er wel voor om al haar kinderen sa-

held: ze heeft een lok van zijn haar verwerkt in haar juwelen.

Tot hij in 1630 vrede met de Spanjaarden sluit. 'Het wordt een haat-liefderelatie, al blijft ze hem steunen gedurende de Engels Burgeroorlog, die Karel uiteindelijk letterlijk de kop kost. Al doet ze dat niet openlijk, want het Engelse parlement heeft de zeggenschap over het enige geld dat zij nog krijgt. Als parlement haar pensioen stopzet, dan spreekt ze wel openbaar haar steun uit aan haar broer. Ze is en blijft een Stuart.'

Akkermans heeft bewondering voor *Queen of Hearts* gekregen, zegt ze. 'In haar hele leven weet Elizabeth precies welke rechten ze heeft en wat de regels precies zijn in verschillende landen. Vrouwen hebben in die tijd minder invloed dan mannen. Toch krijgt ze voor elkaar om in 1636 een belangrijk vredesonderhandeling met Keizer Ferdinand stop te zetten. Hoewel haar machtigere broer dat niet wil, lukt het haar toch.' Ook met haar eigen kinderen is ze het niet altijd eens. 'Een van haar zoons, Karel Lodewijk, krijgt

Een hartenkoningin die altijd oorlog wilde

'Vrouwen in de geschiedenis worden nog steeds onderschat', vindt historica Nadine Akkerman. Ze schreef *Elizabeth Stuart, Queen of Hearts* over de standvastige Engelse vorstin die haar hele leven vocht tegen het compromis.

DOOR VINCENT BONGERS
BEELD THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART

men en in de buurt te houden. Dat gebeurde in Leiden. De jongens worden ingeschreven bij de universiteit. De meisjes mogen daar niet heen, maar krijgen wel onderwijs van dezelfde hoerleraren. Elizabeth stond erop dat haar dochters klassieke talen leerden, waarschijnlijk omdat ze dat zelf niet had gehad. Hun opleiding mocht niet *gendered* zijn. Dat is wel heel bijzonder. Een van haar dochters had veel contact met de Franse filosoof René Descartes, die een paar deuren verder aan het Rapenburg woonde. Uit de brieven die ze elkaar sturen blijkt dat ze echt invloed op zijn werk had, ze dacht mee over wiskunde en filosofie.'

Als Jacobus sterft, volgt Elizabeths broer Karel hem op.

'Als hij koning wordt van Engeland, is hij heel erg voorstander van oorlog met Spanje, tot grote tevredenheid van Elizabeth. Hij is haar grote

uiteindelijk in 1648 met de Vrede van Westfalen de helft van de Palts terug. Dat aanbod had Elizabeth in 1636 al gehad, maar zij weigerde toen. Ze wilde alles en is dan ook heel kwaad op haar zoon als hij een deel van het gebied aanneemt.' Uiteindelijk keert ze terug naar Engeland.

'Als haar kleinzoon Karel II in 1660 koning wordt, wil ze wel terug. Naar de Palts vertrekken is geen optie. Blijven in Den Haag is ook niet aantrekkelijk. Daar zijn de meeste aanhangers overleden. Ze leeft in armoede en heeft enorme schulden die ze nog wel probeert af te betalen. Ze vertrekt niet voordat het Engelse parlement heeft beloofd om alle openstaande rekeningen te voldoen. Dat duurt jaren. Veel schuldeisers hebben dat niet meer meegemaakt.'

Nadine Akkerman, *Elizabeth Stuart, Queen of Hearts*. Oxford University Press, 624 pgs € 22,99

Amalia versus Elizabeth

Deze week werd Amalia van Oranje achtentien. De prinses is vernoemd naar Amalia van Solms. Die was hofdame van Elizabeth totdat ze trouwde met stadhouder Frederik Hendrik van Oranje. 'Tussen Amalia en Elizabeth kwam het tot een heftige strijd. Status was heel belangrijk voor Elizabeth, vooral omdat ze de Palts en Bohemen was kwijtgeraakt. Hoe meer je verliest, des te belangrijker status wordt. Mensen moeten immers blijven denken dat je machtig genoeg bent om de zaak weer over te nemen. 'Amalia was maar een simpele hofdame en Elizabeth ging met het huwelijk akkoord, want dan had ze weer een machtige pion aan het hof van Oranje. Dacht ze. Maar Amalia speelt dat spel niet mee en denkt: "Ho ho, ik ben nu de prinses, en misschien wel net zo belangrijk als jij." Ze worden dan ook rivalen. Op schilderijen waar ze allebei op staan, probeert Elizabeth toch een plekje op de voorgrond te regelen. Geeft Amalia een feest, dan geeft Elizabeth een veel groter feest.'

Politiek zijn ze het ook niet met elkaar eens. 'Amalia wil vrede met Spanje, Elizabeth wil dat natuurlijk niet. Uiteindelijk gaat het dan ook helemaal verkeerd: die twee kunnen elkaar niet meer luchten of zien.'

Codes kraken als leuk spelletje

Invisible Agents (2018), het boek waarmee Nadine Akkerman onlangs de Dr. Hendrik Muller Prijs won, ging over vrouwelijke spionnen in de zeventiende eeuw. Veel van de brieven die Elizabeth verstuurdde en ontving zijn in geheimschrift geschreven. 'Een deel van die brieven heb ik zelf moeten decoderen', vertelt Akkerman. 'Het gaat dan om cijfercodes die je moet kraken, dat is een leuk spelletje. Vaak is die code heel rudimentair. Als je al weet dat de brief over de hertog van Buckingham gaat, dan is het relatief eenvoudig om de tekst te herleiden. Je kunt ook met de frequentie van klinkers en medeklinkers aan de gang gaan.' Humor had Elizabeth ook, bleek na het ontcijferen. 'Ze maakt veel grappen. Als een ambassadeur, met wie ze eerst bevriend is, met de Spanjaarden gaat praten - haar vijanden - gaat ze hem adresseren als "My dear, ugly, filthy camelface". Maar dan sluit ze wel af met: "Your dearest affectionate friend".'

‘Campus kan naar Katwijk’

Na de eerdere flirt van Den Haag lijkt er nóg een gemeente die de Leidse universiteit wil binnenhalen: Katwijk. Lokale partij Durf ziet mogelijkheden om er een deel van de Humanities Campus te vestigen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Fractievoorzitter en Leidse masterstudent Middle Eastern Studies Sonny Spek ‘ziet kansen’, schrijft hij aan het Katwijkse college van burgemeester en wethouders.

In september bleek dat het hoofdgebouw van de Humanities Campus toch niet gebouwd kan worden op de plek van het Doelencomplex. De Universiteit Leiden broedt nu op een alternatief plan. Voor de lokale partij Durf is dat genoeg aanleiding om een verhuizing naar Katwijk te onderzoeken. ‘Als buurgemeente heeft Katwijk zich de afgelopen jaren ingezet om nieuwe vormen van werkgelegenheid aan zich te binden en de kenniseconomie in onze gemeente een nieuwe impuls te geven. Tegelijkertijd is de gemeente bezig met de gebiedsontwikkelingen rond De Woerd (gebied naast Valkenburgse Meer, red.)’.

Spek wil daarom van het college weten of er ‘al is nagedacht om deze plannen met elkaar te verbinden’, of zij de mening deelt dat er ‘kansen voor sa-

menwerking’ liggen tussen de gemeente Katwijk en de Universiteit Leiden, of het college bereid is met de universiteit in gesprek te gaan en wat de eventuele bezwaren zijn.

Het zou een win-winsituatie zijn, licht Spek telefonisch toe. ‘De Woerd ligt dicht bij het Valkenburgse Meer, op de grens van Leiden en Katwijk en in het verlengde van het Bio Science Park. Daar is 62 hectare grond. Ik denk dat hier op kortere termijn een onderwijsgebouw is te realiseren dan in Leiden. Dat is mooi voor Katwijk, omdat we zo de lokale kenniseconomie kunnen versterken, en het is goed voor de Universiteit Leiden die niet in de krappe binnenstad op zoek hoeft naar een nieuwe plek.’ Hij heeft nog niet onderzocht of daar ook animo voor is onder de studenten en medewerkers. ‘Dat is in dit stadium nog niet zo zinvol. De studenten die ik daar nu over zou spreken, zouden er namelijk geen gebruik van maken.’

Wel denkt hij dat studenten doorgaans liever in de binnenstad onderwijs volgen. ‘Maar op de Radboud Universiteit rijdt er elke vijf minuten een bus naar de campus, dus het hoeft helemaal geen probleem te zijn.’

Spek benadrukt dat zijn voorstel niet is bedoeld als vastomlijnd plan. ‘Als het niet kan is het ook prima, maar het is goed als de optie in ieder geval wordt bekeken.’

Geen strenger mondkapjesbeleid

De Rijksuniversiteit Groningen geeft medewerkers en studenten een ‘dringend advies’ om mondkapjes ook in de collegezaal op te houden. Personeelspartij FNV wil dit ook graag in Leiden, maar het college van bestuur scherpt het beleid voorlopig niet aan.

DOOR VINCENT BONGERS

Personeelspartij FNV in de universiteitsraad wil graag dat studenten en medewerkers in collegezalen hun mondkapje op houden. Dat hoeft nu niet, alleen bij beweging is het dragen van een mondkapje verplicht.

‘Gaat het college het goede voorbeeld van de Rijksuniversiteit Groningen volgen en een mondkapjesplicht invoeren in de collegezaal?’ vroeg FNV-raadslid Remco Breuker tijdens de vergadering met het college van bestuur.

Overigens verplicht Groningen het dragen van het mondkapje op een zitplaats niet. Volgens de site van de universiteit ‘geldt er een dringend advies’ om ze ook dan te dragen. Zeker als ‘het bewaren van anderhalve meter afstand moeilijk is. Bij pra-

ten kan het mondkapje eventueel af.’

‘We volgen het overheidsbeleid’, liet collegevoorzitter Annetje Ottow weten. ‘Dus dragen bij beweging.’ En daarbij is het advies: ‘Mondkapje op in de zaal als de docent daar prijs op stelt.’

‘In de praktijk werkt dat niet altijd’, aldus Breuker. ‘Er bereiken ons geluiden van docenten die aan studenten in de zaal vragen hun kapje op te houden, maar dan nul op het rekest krijgen. Ik vraag me af hoe verstandig het is om het overheidsbeleid te blijven volgen, gezien de vele besmettingen. Als een gerenommeerde instelling als Groningen dit doet, is het dan niet het overwegen waard om het hier ook te doen?’

Ottow zou die zorgen ‘meenemen in het reguliere corona-overleg’, beloofde ze. ‘Verder hebben we vrijdag een bijeenkomst met de Universiteiten van Nederland, dan kijken we wat de andere universiteiten doen.’

De collegevoorzitter liet ook weten regelmatig contact te hebben met de GGD. ‘Er is op dit moment geen aanwijzing dat de universiteiten brandhaarden van besmetting zijn. We zien dan ook geen directe aanleiding om de mondkapjesregeling op te schalen.’

LAMME LEIDSE MEMES

Studenten demonstreerden dinsdag tegen slimme camera's bij het Lipsius. Foto Taco van der Eb

Waar we ons echt druk om moeten maken

De universiteit is heus geen Big Brother, betoogt Joost Augusteijn. Wat werkelijk zorgen baart, is een bestuurscultuur waarin studenten en docenten niet worden vertrouwd.

FOTO TACO VAN DER EB

De verontwaardiging over de gebrekkige aandacht voor privacy die de universiteit tentoon heeft gespreid bij het invoeren van de slimme camera's in universiteitsgebouwen is natuurlijk helemaal terecht, maar gaat voorbij aan het feitelijke doel van deze operatie.

De universiteit is in mijn toch brede ervaring geen Big Brother die geïnteresseerd is in het volgen van individuele stafleden en studenten, maar op centraal niveau staat privacy niet goed op het netvlies, en wordt er vooral zelden diep nagedacht over de implicaties van nieuw beleid op andere terreinen.

Dit blijkt onder meer uit de getoonde bereidheid tot het opschroeven van het veiligheidsniveau van de camera's na de eerste protesten.

Wat we ons collectief wel zouden moeten afvragen is waarom de universiteit bereid is om bijna een kwart miljoen euro uit te geven aan camera's die kijken hoe veel mensen gebouwen en collegezalen ingaan, terwijl ze na bijna twee jaar corona nog steeds niet in staat is geweest om in elke werkgroep ruimte een camera op te hangen om hybride onderwijs te faciliteren, en ze dagelijks vele medewerkers laat hannesen met stativeen en goedkope opschroefcamera's die niet altijd werken. De universiteit stelt zelf dat de 'scanners' nodig zijn om tijdens corona het aantal aanwezigen te tellen, maar docenten en studenten hebben geen dure camera's nodig om te weten of er teveel mensen in een zaal of een gebouw zitten om veilig te kunnen functioneren, en kunnen zelf dienovereenkomstig handelen. De (hopelijk) eindige pandemie is dus slechts een gelegenheidsargument om de invoering van het monitoren van het gebruik van gebouwen te legitimeren.

Waar het eigenlijk om gaat, geeft de universiteit in haar berichtgeving zelf aan. De surveillance 'helpt de universiteit bij het optimaliseren van haar diensten ... zoals het bepalen van de grootte van zalen bij ver- of nieuwbouw'.

Net als bij de mislukte invoering van wifi-tracking en de bezettingsgraadmeting draait het hier dus blijkbaar om 'efficiënt' gebruik van universiteitsgebouwen. Zoals de informatie die uit de bezettingsgraadmeting is gekomen als argument gebruikt is om het breed doorvoeren van de nieuwe lagere werkpleknormering en activiteitsgericht werken te legitimeren, zal de informatie die nu wordt verzameld vooral gebruikt kunnen worden als reden om de grootte en het aantal collegezalen te verminderen en eventueel ook voor het verder inperken van de werkplek omgeving als blijkt dat er minder medewerkers aanwezig zijn in de beperkte nieuwe werkomgeving dan de universiteit 'van deze tijd' acht. Daar zouden we ons nu echt zorgen om moeten maken. Wederom wekt de universiteit hiermee namelijk de indruk dat ze haar medewerkers niet vertrouwt en gefocust is op financiën en efficiency, niet op noden van academici en studenten.

Waar we dus vooral tegen zouden moeten protesteren is een bestuurscultuur die zich richt op surveillance en het verlenen van minimale zo goedkoop mogelijke dienstverlening in plaats van op het zo goed en royaal mogelijk faciliteren van het onderwijs en onderzoek binnen onze universiteitsgebouwen.

JOOST AUGUSTEIJN is universitair hoofddocent aan het Instituut voor Geschiedenis

Het gaat om oprechte excuses

In verband met de coronacrisis heeft de universiteit stappen ondernomen om zo goed en veilig mogelijk de gebouwen te heropenen. Daartoe zijn allerlei maatregelen getroffen: een onnavolgbaar driekleurig stickersysteem (via okudesk, een website die notoir weinig verkeer aankan), vele desinfectiepalen en de zogeheten 'classroom scanners'.

Die laatste hebben voor opschudding gezorgd, die voorkomen had kunnen worden met enige vorm van communicatie en inspraak.

Nu lijkt dit me een evidente zaak: wanneer een inbreuk wordt gepleegd op de privacy moet dat duidelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan cookies op websites, het geven van toestemming voor het opnemen van telefoongesprekken bij bedrijven, het delen van gegevens via het patiëntdossier. Zelfs mijn telefoon vraagt bij elke app of mijn contacten mogen worden gebruikt.

Naar aanleiding van de berichtgeving in Mare heeft de universiteit een mail gestuurd om de gemoederen tot bedaren te brengen. De mail probeert de inzet van de scanners positief te framen: 'Wat is het voordeel van de scanners – wat kunnen we ermee?' en 'De ervaringen met dit systeem waren zo positief – de scanners zijn betrouwbaar, nauwkeurig en de privacy is te garanderen'. Hiermee wordt de plank ontzettend misgeslagen: het gaat niet om het nut van volautomatische scanners. Het gaat om het krijgen van oprechte excuses, en het gevoel inspraak te hebben bij een inbreuk op onze privacy. De communicatie naar studenten toe was een bijzaak, een 'moetje', ondergeschikt aan het vermeende nut van de scanners.

Maar dat is toch een verkooppraatje achteraf? Hoe is het idee ontstaan dat daar behoefte aan is? Iedereen begrijpt natuurlijk dat de scanners niet zijn opgehangen voor de kat zijn viool. Er is ook geen ophef over het feit dat een instelling als de universiteit informatie verwerkt zodat zij haar werk kan doen. Het problematische is de manier waarop de universiteit dit doet en daarmee het gebrek aan inspraak door haar studenten en medewerkers. Dat is extra krom omdat de universiteit begrijpt dat dit het euvel is.

Was het niet juist UL die zich staande hield tegen proctoring? (Natuurlijk tot dat dat niet meer uitkwam en de medezeggenschap buitenspel werd gezet om het toch in te voeren.)

Daarnaast is 'communicatie die te laat op gang is gekomen' een eufemisme om over naar huis te schrijven. In oktober 2020 waren de plannen bekend bij de universiteitsraad. Sindsdien is er geen tijd geweest om één mail te sturen naar studenten en medewerkers? Blijkbaar laat het bestuur zich pas horen na kritiek in de Mare, een 1800 keer ondertekende petitie, en een protestactie voor het Lipsius.

De universiteit heeft een fout gemaakt. Mensen maken fouten (zeker de mensen die ervoor moeten zorgen dat de scanners niet buiten de beveiligde verbinding belanden, als we de mail mogen geloven). Maar het zou gepast zijn de scanners van ruim 210.000 euro te retourneren wanneer daarom wordt gevraagd. Ik vernam dat een praatgroep over slachtofferschap van seksueel geweld wel wat steun kon gebruiken. Misschien kunnen zij er nog wat mee.

HAMZA DUPRÉE, masterstudent straf- en strafprocesrecht

De universiteit was zeker nalatig, maar het protest is hysterisch

Nu #cameragate heeft geleid tot protestacties en een bezorgde minister is het tijd om de gemoederen wat te sussen. Want hoewel de universiteit op veel vlakken nalatig is geweest, zijn de slimme camera's niet langer een reden tot zorg.

Als universiteitsraadslid heb ik de bestuurders mogen bevragen over deze kwestie. Hieruit bleek dat de universiteit de privacygevoeligheid van deze camera's heeft onderschat en nalatig heeft gehandeld. Allereerst had de universiteit veel zorgen kunnen wegnemen door tijdig en transparant te communiceren over de aanschaf en installatie van de camera's. Dat heeft zij nagelaten. Daar komt bij dat enkele camera's door naar verluidt een menselijke fout zich buiten de beveiligde omgeving bevonden waardoor de inlogpagina's openbaar benaderbaar waren. Eén van deze camera's stond ingesteld op privacyniveau 0, wat betekent dat ook personen in beeld werden gebracht.

Wat de universiteit het meest aan te rekenen is, is dat de camera's allemaal ingesteld waren op privacyniveau 1. Op dat niveau maken de camera's wel beelden maar zijn personen vervangen door cirkeltjes met daarin de lengte van de persoon vermeld. De universiteit was van mening dat het verminderen van privacy van eenieder afdoende was gewaarborgd. Er was echter geen legitieme reden om de camera's op niveau 1 in te stellen in plaats van op het strengste niveau 3, waarop er helemaal geen beelden worden gemaakt. Immers, op beide niveaus kunnen de camera's personen tellen en dat was het achterliggende doel van de aanschaf. Dat er uit gemaksoverwegingen toch voor niveau 1 werd gekozen, is op zijn minst vreemd te noemen.

Inmiddels zijn alle camera's handmatig gecontroleerd. De universiteit heeft ons verzekerd dat ze zich nu allemaal binnen de beveiligde omgeving bevinden én ingesteld staan op het strengste privacyniveau. Dus: beveiligd en geen beelden. Daarom zijn de protestacties in het Lipsius en Den Haag op respectievelijk 7 en 14 december eerder geboren uit hysterie dan uit gegronde redenen. En de bezorgde minister? Die kan haar aandacht beter vestigen op een betere financiering van het hoger onderwijs.

BRAM LEFERINK OP REININK, student politicologie en lid universiteitsraad (ONS Leiden)

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Aanstormende dichters zonder rijm dwang opgelet! Sla uw poëzieslag **elke 1e maandagavond** van de maand in café Festina Lente, Amsterdam en win 70 euro. inl/aanm: svenariaans@hotmail.com FB: **Poëzieslag Festina Lente**

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 13 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Drie leerlingen. *Nederlands, brugklas. *Ne-

derlands, 2 vmbo-tl. *Economie, mbo niveau 2. Biologie, mens en maatschappij, wiskunde, 2 vmbo. *Taal, rekenen, mbo 1, entreeopleiding. *Engels, organisatiële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid, m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers, s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Pim Bakx (stagiair), pimfbakx@gmail.com

Medewerkers: Vera Arntzen | Remco Breuker | Omar Ghaly
| Maia de Quay | Olaf Leeuwis

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort,
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
https://bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel
(vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem
van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emar
| Zoë van Litsenburg | Roel van Niekerk | Frank Rensen |
Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Voordeel
voor
jou

Speciaal voor de Universiteit Leiden

Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

De Universiteit Leiden en Zorg en Zekerheid hebben afspraken met elkaar gemaakt over de zorgverzekering voor 2022.

- Wij bieden een ruim aanbod verzekeringen en voordelen:
- Korting op de basisverzekering en aanvullende verzekering
  - Extra korting bij vrijwillig eigen risico
  - Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
  - Betaal en declareer via onze app

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgenzekerheid.nl/universiteitleiden

CULTUUR

Klaar voor de ramp

Kunstenaar en fotograaf Zindzi Zwietering volgde klimaatpreppers die zich voorbereiden op een natuurramp. 'Maar ze weten ook wel dat je het met een blikje tonijn niet lang gaat volhouden.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
BEELD ZINDZI ZWIETERING

'Onze verstandhouding met de natuur is best vreemd', zegt Zindzi Zwietering (29). 'We leven onder zee niveau op zelf gewonnen land waar natuur eigenlijk niet bestaat. Over elk bosje en elke straathoek is nagedacht.' Dat mag misschien een cliché zijn, maar inmiddels loopt dat moeraslandje steeds meer gevaar. 'We hebben te maken met droogteproblemen, maar ook steeds meer met overstromingen. Aan alle kanten worden we bedreigd.'

Een steeds groter wordende groep mensen neemt die bedreigingen uiterst serieus, signaleert Zwietering. De kunstenaar en fotograaf sprak met Nederlanders die zich voorbereiden op een natuurramp: klimaatpreppers. 'Al heb ik geprobeerd het woord prepper (iemand die zich voorbereidt op een nood situatie, red.) te mijden. Dat heeft een negatieve connotatie, omdat je dan kan denken aan grote Amerikaanse bewegingen die zich met schuilkeiders en geweren voorbereiden op invallen van aliens. Dat heeft niets te maken met de voorbereidingen die ik aantrof.' Via een oproep op sociale media, door internetfora af te struinen en door 'ouderwets briefjes op te hangen' in (natuur)supermarkten, probeerde ze deze mensen te vinden. Dat viel niet mee. 'Veel die ik sprak zijn heel mediaschuw, dus ik heb erg mijn best moeten doen om vertrouwen te wekken. Het hielp dat ik ze niet voor de camera hoefde te krijgen, maar alleen in gesprek wilde.' Uiteindelijk sprak ze een tiental mensen uit heel het land, tussen de 21 en 65 jaar en voornamelijk mannen. 'Ik heb maar één vrouwelijke prepper gesproken. Het leeft vooral onder survivalaars en bushcrafters, iets wat vooral mannen doen.' Ze verwachtte een groep mensen die zich dag in dag uit zou bezighouden met de voorbereidingen. 'Maar dat was niet altijd zo. Ik sprak een man van eind twintig die gewoon een 9-tot-5-baan heeft bij een verzekeringsmaatschappij. Hij heeft standaard een vluchtas in de hoek van de kamer staan met daarin een slaapzak, een minitent, zaden om groenten mee te verbouwen, een hakbijl en mes, voedingstabletten, water en waterfiltersystemen om beekwater mee te filteren. Alsof hij elk moment kon gaan wildkamperen.' Ieder weekend traint hij met 'medepreppers' er-

gens in de Nederlandse natuur. 'Ze maken vuur, oefenen met gras vlechttechnieken om daar dingen mee te kunnen maken, verbouwen zelf groente. Hij heeft zelfs een pijl en boog om dieren mee te doden.' Ook sprak ze een bankier die in zijn vrije tijd veel survivals en een middelbare school docent uit Amsterdam die in een busje leeft. 'Hij wil altijd weg kunnen en kan zich enige vorm van vastigheid niet voorstellen in deze tijd.' Klimaatpreppers zijn niet voortdurend bang, merkte Zwietering. 'Deze mensen hebben een ritueel gevonden om met die angst om te gaan. Zij weten ook wel dat je het met een blikje tonijn niet lang gaat volhouden. Het is een manier van leven.' Ze denken evenmin dat er elk moment een ramp kan gebeuren. 'Natuurlijk gaat morgen de zee niet overstromen, ze willen gewoon voorbereid zijn voor als er iets gebeurt. Hun levenshouding is: baadt het niet dan schaad het niet.' Toch overweegt een deel ook richting Polen of Oost-Europa te verhuizen. 'Veel mensen die ik sprak willen daar een stuk land kopen, zo ver mogelijk van de beschaving af. Zuid-Europa wordt te heet, denken ze. Daar verbrandt alles.' Hoe denkt Zwietering er zelf over? 'Tijdens het project overstroomde een deel van Limburg. Toen snapte ik beter waar zij zich zorgen over maken. Het is geen dagelijks scenario, maar het gebeurt wel opeens. Zelf heb ik ook wel een beetje klimaat-angst. Ik vraag me bijvoorbeeld af of ik wel kinderen op deze wereld moet zetten. Mensen in mijn omgeving die een huis willen kopen, bekijken hoe hoog dat huis boven zee niveau ligt. De dingen waar onze generatie rekening mee moet houden maken ons leven heel anders dan dertig jaar geleden.'

We moeten af van onze groeiverslaving

Moeten we onze onstijbare honger naar meer en meer spullen een halt toeroepen, in een tijd waarin de mens de wereld nooit eerder zo sterk vervuilde? En zo ja, hoe kunnen we dan van die groeiverslaving afkomen en overgaan op een simpeler en duurzamer leven? Daarover wilde Museum De Lakenhal een expositie maken. Niet alleen met gearriveerde kunstenaars, maar juist ook met activisten, docenten, theatermakers en vormgevers. Via sociale media deed het museum een oproep. Resultaat: bijna vijfhonderd inzendingen, tot Chili en China aan toe. Vijftien werken zijn door een jury geselecteerd (waaronder die van Zindzi Zwietering) en vormen de expositie *If Things Grow Wrong*, die tot 20 februari 2022 is te zien. Zo confronteert onderzoeker en vrijwilliger bij een kringloopwinkel Tinka van der Kooij de bezoeker met een torenhoge stapel kleding. Per jaar belandt in Nederland 136 miljoen kilo kleding in de kledingcontainer (8 kilo per persoon), waarvan veruit het grootste

deel op de vuilnisbelt terecht komt en wordt verbrand. Slechts 1 procent van alle afgedankte kleding zou worden gerecycled. Overigens heeft de tentoongestelde kleding wel eerst drie weken in de vriezer gelegen, vertelt expositieleider Jacowies Surie: 'Te- gen motten en ander ongedierte, want dat moeten we niet hebben in een museum.' Verderop staat een houten doodskest. De maker, docent en goochelaar Mohammad Faizi Nazir, wil bezoekers confronteren met hun eigen deadline door ze een bijna-doodervaring te geven. En wat laten wij eigenlijk achter? Walter van der Velden en Aart Kuipers maakten van afval ogenschijnlijk klassieke fossielen, waarbij een gieter wordt aangezien voor een kop en een kleeplank voor een staart. Daarmee willen ze de bezoekers laten nadenken over onze constante behoefte aan nieuwe spullen en de diepe sporen die we daarmee op de planeet achterlaten.

Stilleven van survival tools

Op basis van de gesprekken met klimaatpreppers maakte Zwietering vijf fotografische zeefdrukken. Daarvoor fotografeerde ze allerlei voorwerpen die de preppers hebben klaarliggen voor het geval er een natuurramp uitbreekt: hakbijlen, lucifers, kaarsen, tonijn in blik, een tent, boeken en een zuurstofmasker. 'Na die gesprekken wist ik al snel: die verzamelingen zijn het interessantste, die portretten het fenomeen voor mij. Ik had alleen niet eerder stilleven gemaakt, het is heel moeilijk om dat spannend te krijgen. Ik heb dus heel veel tijd met al die spullen in mijn fotostudio doorgebracht.' De zeefdruktechniek geeft het werk een schilderachtig gevoel. 'Het zijn een aantal kleurlagen over elkaar gedrukt. Door deze druktechniek worden de kleuren wat zachter dan op een normale foto. Ik wilde een schilderachtig gevoel creëren en wegblijven van dat hyperrealistische.'

Learn a language? Register now!

Language courses: February - May 2022

Ready to improve your language proficiency? The Academic Language Centre offers a wide range of practical language courses, dealing with all language skills: speaking, writing, listening and reading. Register now for our courses starting in February!*

> Dutch

> English

> German

> French

> Spanish

> Italian

> Swedish

> Croatian

> Russian

> Arabic

> Persian

> Chinese

> Japanese

> Korean

> Dutch Sign Language

NEW! Intensive beginners' courses

January

- > Arabic 1
- > Spanish 1
- > Korean 1

* We offer online, on campus and hybrid courses.

Uncertain about your starting level? You can take a free entry test through our website. For advice, e-mail us. Made your decision? You can register online or at our reception, Lipsius 3.03A (Mon-Fri 09:00-15:00).

For information on course schedules, prices, course content and availability, check our website

[acleiden.nl](https://www.acleiden.nl) | 071-527 2332

Discover the world at Leiden University

‘Onze keuken is een communistische heilstaat’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: Huize Boven 't Vat
Adres: Koenesteeg
Grootte: 30 m²
Kost: €420
Bewoners: 8

Wat doet dat gastenboek op je tafel?

‘Iedereen die hier op bezoek komt, vragen we ons gastenboek in te vullen. Wie ben je, voor welke bewoner kom je, wat is je leukste herinnering aan die

persoon en wat is de staat van de keuken tijdens je bezoek? De tweede pagina is vrije ruimte. Sommigen gaan helemaal loco met een tekening. Het was ook meteen handig voor het bron- en contactonderzoek tijdens corona, haha.’

Wat is de staat van jullie keuken meestal?

‘Bij gebrek aan een fusie is de keuken het kloppend hart van het huis. Daar-

binnen is het een communistische heilstaat. Alles is van iedereen. Althans, dat is het gedoogbeleid. Als je er een zak M&M's laat liggen, kan die een half uur later leeg zijn.

‘We hebben wel allemaal ons eigen keukenkastje, maar daar geldt de illusie van eigendom. Vanochtend stond ik pannenkoeken te bakken, maar ik had geen ei. Toen pakte ik die van iemand anders. Soms gaat er iemand over de schreef: die eet dan alle havermout van een ander op.’

Jullie huis heeft twee verdiepingen, toch?

‘Er wonen er vijf boven en drie beneden. We zijn allemaal lid van Njord of Minerva. De bovenverdieping is voor het proletariaat, het plebs. Als je hier komt wo-

nen, kom je dus eerst daar terecht, in een van de kleinere kamers. Daarna mag je doorverhuizen naar een iets grotere kamer en uiteindelijk eindig je met de elite op de onderste verdieping. Ik woon hier nu het langst, dus heb de grootste kamer. Verder zijn we geen hiërarchisch huis hoor. Behalve dat we weleens aan iemand van de bovenverdieping vragen om een bakkie te zetten’ (Precies op dat moment komt een sjaars binnen met een kop koffie.)

Waarom staat daar een roeiriem?

‘Toen ik ging wedstrijdroeien, heeft mijn ploeg die voor mijn verjaardag gekocht. Er staan niet alleen hun eigen namen op: toen er een wereldbekerwedstrijd in Amsterdam was, hebben ze dat gigantische ding mee in de trein genomen en dreevoudig Olympisch kampioen Mahé Drysdale uit Nieuw-Zeeland zijn handtekening erop laten zetten.

‘Ik heb drie jaar gewedstrijdroeid. Dat was pittig om met Minerva te combineren. En met studie, haha. Ik wilde kijken wat erin zat en dacht: ik ben nu fit, zui-pen kan altijd nog. Maar het kostte veel kracht en energie. Dan kom je op een punt dat je of moet aanhaken bij de nationale top, of niet. Het is hard, maar ik haalde het net niet. Dat was heel frustrerend, waarna ik besloot te stoppen. Ik mis het wel, maar heb nu meer tijd voor andere dingen.’

Zoals wielrennen?

‘Sinds corona is dat mijn nieuwe hobby. Met mijn roeiploeg heb ik in één dag een ronde van 230 kilometer naar Zeeland gefietst. Om zeven uur 's ochtends vertrokken we uit Leiden. Het waaide snoeihard, het regende, en we hadden de hele heenweg tegenwind. Twee waren al na veertig kilometer op hun muil gegaan. In Zierikzee, precies op de helft, was ik er klaar mee. Maar toen ik opzocht hoe ik met het openbaar vervoer terug moest, bleek dat langer te duren dan terugfietsen. Toen ben ik maar weer op de fiets gestapt. We hoopten dat we op de terugweg wind mee hadden, maar die was inmiddels gedraaid. Maar uiteindelijk was dat het vetste wat ik met de fiets heb gedaan.’

COLUMN | OMAR GHALY

Topsport is hard, ook in de lokale kelderklasse

Een zomerse bui van nostalgie drijft een mens soms tot rare uitspattingen. Een paar maanden terug had ik zo'n bui. Ik dacht terug aan de korte en weinig succesvolle tijd dat ik in de B'tjes voetbalde en dat het zo jammer was dat ik daar mee gestopt was.

Niet lang daarna werd ik gescout voor een studententeam in aanbouw. Ik besloot dat ik dit teken van boven niet kon negeren en stofte mijn oude kicksen weer af. Sindsdien ben ik de trotse spits annex grensrechter van de heren zondag vier van L.V. Roodenburg, een voetbalver-

eniging in de buurt van de Willem de Zwijgerlaan. Wij spelen in het, naar mijn weten, laagste niveau van de lokale kelderklasse.

Onze voorbereidingen voor het seizoen begonnen voortvarend. We trainden iedere woensdag tot we erbij neervielen en keken uit naar de eerste wedstrijden die we als team zouden spelen.

De eerste wedstrijddag bleek dat we een lang seizoen voor de boeg hadden. We werden afgedroogd met 11-0 en dat was niet bepaald tegen het spelbeeld in. De wetten van de topsport zijn hard, ook in de onderste regionen van het vaderlandse amateurvoetbal. Toch lieten we de moed niet zakken. We bleven trainen, strijden voor iedere meter en voor iedere bal, en werden beter.

Was het leven een kinderfilm, dan zouden we nu iedere wedstrijd winnen en aan het einde van het seizoen er met de kampioensschaal vandoor gaan. Helaas lijkt het echte leven meer op een nihilistische

arthouse-film. We wachten nog steeds op de eerste punten, de eerste wedstrijd die we niet verliezen. Maar er gloort hoop aan de horizon.

Ik neem u mee naar onze laatste wedstrijd. Het weer was druilerig, koud en kil.

De wedstrijd werd door een wrede speling van het lot (of hoe je de wedstrijdplanner van de KNVB ook wilt noemen) vroeg in de ochtend - vroeg zijnde rond de klok van half tien - afgewerkt. We speelden uit tegen de nummer één, een tegenstander die in ons hoofd tot mythische proporties was opgeblazen. Op het veld bleken we te beschikken over maar negen man. Mensen hadden zich verslapen. De tiende speler stond op een veldje naast ons een balletje te trappen en bleek achteraf de beste man aan onze zijde te zijn. We waren klaar voor een afslachting. Met elf man was het al schier onmogelijk een resultaat te halen, met zijn tien vreesden we een blamage van 14-0, een onbedoeld eerbetoon aan wijlen Johan Cruyff. We groeven ons in en hoopten op het beste. Wonder boven wonder was de schade na de eerste helft beperkt, 3-0 in het voordeel van de thuispartij. Na de rust stonden we zelfs met elf man in het veld, een van de schone slapers was net op tijd wakker geworden. We wisten zelfs nog te scoren en eindigden de wedstrijd met een respectabel verlies van 6-1. Met die eerste punten moet het wel goedkomen. En ik, ik droom nog stiekem van een WK. Is het niet komend jaar in Qatar, dan toch zeker in 2026. Het balletje van de Egyptische bondscoach wacht ik wel af.

‘We werden afgedroogd met 11-0 en dat was niet bepaald tegen het spelbeeld in’